

การมีส่วนร่วมในการบริหารชุมชนเมืองบนหลักของพุทธบูรณาการ

PARTICIPATION IN URBAN COMMUNITY ADMINISTRATION ON THE PRINCIPLES OF BUDDHIST INTEGRATION

พระครูปลัดเถรานุวัตร (สุเทพ) ดีเยี่ยม*

Phrakrupaladteranuwattra (Suthep) Deeyiam

บทคัดย่อ

บทความนี้ผู้เขียนจะแสดงทัศนคติในเรื่องของการบริหารชุมชนเมืองบนพื้นฐานของหลักธรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารชุมชน ตั้งแต่ตัวผู้บริหาร องค์กร และประชาชนที่อยู่ในชุมชนเมือง เช่น หลักพรหมวิหาร 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ 4 และหลักอภิธานิยธรรม 7 และการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนหรือหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เพื่อให้การบริหารชุมชนเมืองเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจชุมชน ทรัพยากรชุมชน และการบริหารจัดการชุมชน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารชุมชนเมือง ตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงาน แน่นอนว่าไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรไหน ทำงานได้เพียงลำพัง เนื่องจาก การมีส่วนร่วมเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ผู้บริหารพึงมี ทั้งด้านจิตใจและอารมณ์เพื่อเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมของสังคมตั้งแต่กระบวนการของการรับรู้ข่าวสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น แสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และรับรู้ เรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การบริหาร, ชุมชนเมือง, พุทธบูรณาการ

ABSTRACT

This article the author will show attitudes about administration in urban community on the basis of various principles related to community management from the executive, organization and people in the community. For example the Brahma-viharas, the four sublime attitudes towards life, the Principle of mind, place to harmony, give sacrifice, sharing for the benefit of others, 4 current benefits Principles of First Aid for common good to be honored and successful, and The Principles for administration, apocalypse 7 things leading never to decline but only to prosperity; conditions of

* อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

welfare also the participation of people or groups, department, organizations that make the city administration develop on the side of social, community economy, community resources and community management. By engaging with the public and the private sector, people are involved in urban management, from the thought process, participating in the decision to benefit evaluate. The participation is important in management, of course, no agency or organization can work alone because of the involvement of the sciences and arts that administrator must have both mental and emotional to play a role in society activities. From the process of message awareness, information exchange, comment, find alternatives and decisions until follow up the responsible of the results to monitor and evaluate to understand and learn together.

Keywords: Participation, Administration, Urban Community, Buddhist Integration

บทนำ

การจัดการพื้นที่แยกส่วนการพัฒนาชนบท และเมืองออกจากกันทำให้การเชื่อมโยงด้านนโยบาย และการปฏิบัติการเชื่อมโยงกันได้ยากขึ้น และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ก่อให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนา สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ชนบทเจริญเติบโตไม่เท่าเทียมกัน และเกิดความเหลื่อมล้ำด้านความยากจน และความล้าหลังในด้านการบริหารท้องถิ่น จนนำไปสู่คุณภาพชีวิตของคนในเขตเมืองและชนบท¹ ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง โดยมีรูปแบบขององค์กรท้องถิ่นที่แตกต่างกันออกไป เช่น องค์กรท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่มากที่สุด ได้แก่ เทศบาล ถัดมาคือองค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรท้องถิ่นที่เกิดขึ้นหลังสุด คือองค์การบริหารส่วนตำบล การปกครองตนเองโดยรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Self government) เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาประเทศ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานพัฒนาชนบทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมการเมืองอันเป็นการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น และประเทศชาติโดยรวม การเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางโลก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและการเมืองและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเป็นเรื่องที่ปรบวิธิตัดให้มีการพัฒนาสู่ความยั่งยืนทั้งนี้ การพัฒนาแบบยั่งยืนจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของคนบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองอันนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในสังคม²

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำรงอยู่ในฐานะเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นฐานของประเทศไทยโดยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางการเมืองการปกครองแม้ว่าระบบการปกครองท้องถิ่นมิได้หมายถึง

¹ ญัฐนรี ศรีทอง, การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์, 2552), หน้า 191.

² สรรเสริญ วงศ์ช่อม, การวางแผนพัฒนาประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (นนทบุรี: บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ้ง จำกัด, 2554), หน้า 31.

การมุ่งสร้างรูปแบบการปกครองตนเองระดับตำบลเท่านั้นแต่ตำบลหมู่บ้านก็เป็นพื้นที่ระดับล่างสุดที่หลายฝ่ายต่างให้ความสำคัญโดยมีเหตุผลว่า เพื่อพัฒนาจิตสำนึกแห่งความเป็นประชาธิปไตยอันส่งผลต่อความแข็งแกร่งของการเมืองในระดับชาติ ตลอดจนเป็นการกระจายความเจริญและการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนที่รากเหง้าของปัญหา ซึ่งได้ปรับแนวคิดการพัฒนาจากอดีตที่ให้ความสำคัญกับการเร่งพัฒนาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจพัฒนาอุตสาหกรรม และการผลิตเพื่อส่งออกมาเป็นการเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองของทางราชการที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ตามกฎหมายโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อชุมชนในลักษณะที่เป็นองค์กรพื้นฐานของท้องถิ่นและเป็นกลไกที่สำคัญต่อการบริหาร การพัฒนาระดับตำบลชุมชนและจังหวัดมีความเชื่อว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับมีแนวโน้มจะมีศักยภาพสูง ในการพัฒนาชนบทเป็นองค์กรที่มีพลังของประชาชนในท้องถิ่นอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและทรัพยากรต่างๆ ในชนบท จึงน่าจะรู้ถึงปัญหาความต้องการที่แท้จริงรวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างมีอันจะส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหาร

คำว่า “ บริหาร ” เป็นคำที่แสดงถึงลักษณะของการปกครองว่าเป็นการนำสังคมหรือหมู่คณะให้ดำเนินไปโดยสมบูรณ์ นำหมู่คณะให้พัฒนาไปพร้อมกันและคำว่า “ บริหาร ” อาจไปถึงความหมายที่ว่า การแบ่งงาน การกระจายอำนาจ หรือการที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในการปกครองหมู่คณะก็ได้ ในพระไตรปิฎกมักจะใช้คำว่า “ บริหาร ” กับกลุ่มสังคม เช่น “ อหิ ภิกขุสงฆ์ ปริหริสสามิ ” เราจะปกครองภิกษุ³ เป็นต้น อีกทั้ง การบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น ดังนั้น จากการให้ความหมายของคำว่า “ บริหาร ” จะเห็นได้ว่า การบริหาร (Administration) เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือเหมือนกับคำว่า การจัดการ (Management) นอกจากสองคำนี้จะมีลักษณะใกล้เคียงกันแล้วยังมีศัพท์อื่นๆ อีกมากมายที่นำมาใช้ผสมปนเปกัน เช่น การบริหารรัฐกิจ สาธารณะบริหาร หรือ รัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของรัฐศาสตร์

กล่าวโดยสรุปว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์เพราะการบริหารสามารถเรียนรู้ และฝึกฝนเพิ่มเติมได้ แต่ในขณะเดียวกันการบริหารก็ต้องใช้ความรู้อันเป็นระบบที่เชื่อถือได้ร่วมกับการใช้เทคนิควิธีต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุผลโดยได้ทั้งงาน และได้ทั้งน้ำใจจากผู้ร่วมงาน หลักการบริหารที่เราทั้งหลายมักจะนำไปใช้ในการบริหารงานนั้น มักจะนำแนวคิดหรือทฤษฎีของต่างประเทศมาใช้เป็นส่วนใหญ่

หลักพุทธธรรมสำหรับนำมาบูรณาการส่งเสริมการบริหารงานองค์กร มีหลากหลายหลักธรรมด้วยกัน เมื่อกล่าวถึงหลักพุทธธรรมในพระพุทธานุศาสนะจะเรียกว่า ทางสายกลาง หรือ มัชฌิมาปฏิปทา⁴ และอีกนัยหนึ่งยังหมายถึงหลักธรรมในพระพุทธานุศาสนะ มัชฌิมนธรรม หรือหลักธรรมสายกลางซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ และ

³ ที.ม. (ไทย). 10/93/8

⁴ พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 4-5

เป็นข้อปฏิบัติซึ่งมีระบบที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติขึ้น เป็นหลักธรรมทรงแสดงสำหรับการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตด้านต่างๆ ดังนี้

1.หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นธรรมของพรหมหรือของท่านผู้ใหญ่ พรหมวิหารเป็นหลักสำหรับทุกคน เป็นหลักธรรมประจำใจที่ช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ ซึ่งประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา อธิบายได้ดังนี้

1.1 เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุข ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ความสุขเกิดได้ทั้งกาย และใจ เช่น ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภค ความสุขเกิดจากการไม่เป็นหนี้ และความสุขเกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ เป็นต้น

1.2 กรุณา ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์คือ สิ่งที่เข้ามาเบียดเบียนแล้วทำให้เกิดความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ

1.3 มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า “ดี” ในที่นี้หมายถึง การมีความสุขหรือความเจริญก้าวหน้า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ไม่มีจิตใจริษยา เราต้องหมั่นฝึกหัดตนให้เป็นคนที่มีมุทิตา เพราะจะสร้างไมตรีและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่ายและลึกซึ้ง

1.4 อุเบกขา การรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพราะพิจารณาเห็นว่า ใครทำดี ย่อมได้ดี ใครทำชั่วย่อมได้ชั่ว ตามกฎแห่งกรรม คือ ใครทำสิ่งใดไว้นั้น ย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำ เมื่อเราเห็นใครได้รับผลกรรมในทางที่เป็นโทษ เราก็ไม่ควรดีใจหรือคิดซ้ำเติมเขาในเรื่องที่เกิดขึ้น เราควรมีความปรารถนาดี คือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

2.หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยประสานชนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึง สังคหวัตถุ 4 ไว้ว่า “เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว 4 ประการ⁵ คือ ทาน (การให้) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)” ซึ่งอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

2.1 ทาน คือ การเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือ สงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือ ทรัพย์สิน สิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา

2.2 ปิยวาจา คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่ายินดี ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐานชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่ นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2.3 อตถจริยา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญประโยชน์รวมทั้งแก้ไขปัญหา ช่วยส่งเสริมในด้านจริยธรรม

2.4 สมานัตตตา คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอดันเสมอปลาย ให้ความเสมอภาค ปฏิบัติตนสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอารัดเอาเปรียบคนรอบข้าง ร่วมทุกข์ ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไข ปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

⁵ อก.นวก. (ไทย). 23/5/439-441

3. หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 เป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ปัจจุบัน⁶ คือ ประโยชน์อันพึงได้จากการประกอบกิจการหรือมีอาชีพที่สุจริตถูกต้องทั้ง และศีลธรรมผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบกิจการนั้นเป็นผลที่ได้ทันตาเห็นไม่ต้องรอถึงภายภาคหน้า ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบกิจการจะเป็น เงิน สิ่งของชื่อเสียง เกียรติยศ การยกย่องสรรเสริญ หรือแปลว่า เป็นผลประโยชน์อาจเป็นวัตถุ หรือ ผลตอบแทนทางด้านจิตใจก็ได้ อาจเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปปรารถนา การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะได้มาซึ่งประโยชน์นั้นจะต้องแสวงหาอย่างมีหลักการ และมีแผนการซึ่งหลักการและแผนการนี้เรียกว่า ธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มา ซึ่งประโยชน์ในปัจจุบันอันมีอยู่ 4 ประการ คือ ความขยันหมั่นเพียรการรู้จักรักษาทรัพย์ และ ประหยัด คบคนดีเป็นมิตร เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้⁷ ซึ่งประกอบด้วย

3.1 อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียร คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน ประกอบอาชีพสุจริตมีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาอุบายวิธีที่สามารถดำเนินการ ให้ได้ผลดี

3.2 อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และ ผลงาน อันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรมด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมเสีย

3.3 กัลยาณมิตตตา คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย เลือกเสวนากับ บุคคลที่มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา

3.4 สมชีวิตา มีความเป็นอยู่เหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้ และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่ พอดี มิให้ผิดเคืองหรือฟุ่มเฟือยให้รายได้เหนือรายจ่ายมีประหยัดเก็บไว้

4. หลักปหานิยธรรม 7 เป็นธรรมที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ ผู้ที่ปฏิบัติธรรมนี้จะนำไปเพื่อ ความเจริญทั้งฝ่ายบ้านเมืองและฝ่ายสงฆ์ คือ⁸

4.1 หมั่นประชุมกันเนืองนิจ การอยู่ร่วมกัน การทำงานร่วมกันของคนในสังคมจะต้องมีการ พบปะ ประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน ยอมรับ ในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมซึ่งความเจริญ ไม่เกิดความ เสื่อมในทุกระณี เช่น ครอบครัว พ่อแม่ ลูก มีอะไรพูดกัน ปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น ในสถานที่ทำงานหัวหน้า มีการประชุมปรึกษากันผู้ร่วมงานทุกครั้ง งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาดทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น

4.2 พร้อมเพรียงกันประชุม เลิกประชุมและกระทำการที่ควรทำ เพื่อให้เกิดความยุติธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่รวมกันไม่กินแหนงแคลงใจกันจะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่น ในครอบครัวมีอะไรปรึกษารื้อกันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กันเพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่จะทำลงไปด้วยความ เต็มใจ

⁶ องค์กร. (ไทย). 23/144/289.

⁷ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2528), หน้า 138.

⁸ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเล่ม: (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553), หน้า 31.

4.3 ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่ได้บัญญัติ และไม่เลิกสิ่งที่ยังบัญญัติไว้แล้ว เช่น บ้านเมืองจะสงบสุขได้ ทุกคนจะต้องบัญญัติ และไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของคณะและสังคมตามความพอใจของตน หรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง ตัวอย่างเช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยจะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

4.4 เคารพนับถือผู้ใหญ่การเคารพและรับฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะผู้ใหญ่เกิดก่อน ผ่านประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับการอยู่ร่วมกันในสังคมต้องมีผู้นำ ถ้าเราให้การเคารพ และเชื่อฟังผู้นำ สังคมก็จะไม่วุ่นวาย

4.5 ไม่ชมเชยล่วงเกินสตรีถือว่าเป็นเพศที่อ่อนแอบุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่องปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิ หรือชมเชยรังแก ถ้าสังคมใดๆ ผู้หญิงถูกกดขี่ข่มขืน ความเสื่อมก็จะเกิดกับสังคมนั้น

4.6 สักการะเคารพเจดีย์ หมายถึง การให้ความเคารพ และปกป้องรักษาปูชนียสถานที่สำคัญในศาสนาเพื่อจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกลุ่มคนในหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน และระลึกถึงกัน เช่น การเคารพพระปฐมเจดีย์

4.7 ให้การอารักขา คัมภีร์ของชอบธรรมแก่พระอรหันต์ คือ การคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป เช่น การทำบุญด้วยปัจจัย 4 เป็นต้น

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติสำหรับ นักบริหารหรือนักปกครองที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองหมู่คณะ บริหารกิจการของหมู่คณะหรือประเทศชาติไว้อย่างมากมายเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารนั้นได้ใช้อำนาจหน้าที่ เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง⁹ พระพุทธเจ้าทรงเน้นถึงความสำคัญของผู้ปกครองหรือผู้บริหารเป็นอย่างมาก จะต้องประพฤติให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ฉะนั้นหลักในการบริหารตามแนวพุทธศาสนาสามารถสรุปได้ 3 ประการ คือ

1. การบริหารตน เป็นหลักการที่ว่าด้วยผู้บริหารที่ดี ต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคนอื่นได้ดี โดยใช้พรหมวิหาร และหลักที่จะทำมีตอรรถประโยชน์

2. การบริหารคน เมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้ว ก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคล หรือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ

3. การบริหารงาน คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้านักบริหารสามารถจัดการกับตนเองคนได้ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานอย่างแน่นอน หลักธรรมสำคัญที่ผู้บริหารหรือผู้ที่เตรียมตัวเพื่อเป็นผู้บริหารคือหลักธรรม

การพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ พัฒนาคน พัฒนางาน เพราะการพัฒนาทั้ง 3 ด้านนั้นจะสร้างความสุขให้แก่ตนเอง และสังคม ทำอย่างไรจะพัฒนาได้ทั้ง 3 ด้าน หลักธรรมในการบริหาร ซึ่งจะทำให้การบริหารตน บริหารคนและบริหารงาน บรรลุความสำเร็จในการบริหารองค์กรซึ่งต้องประกอบด้วยมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

⁹ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์, แบบจำลองการบริหารเชิงพุทธบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ดุษฎีนิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, หน้า 70-71

กล่าวโดยสรุป หลักการบริการแล้วแต่ต้องใช้หลักธรรมาภิบาลการร่วมด้วย เช่น หลักพรหมวิหาร 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักกฐินมิกัตถประโยชน์ 4 และหลักอภิธานิยธรรม 7 หลักธรรมเหล่านี้ ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารคนในองค์กรได้ดีเยี่ยม โดยเริ่มจากตัวผู้บริหารเองต้องมีความปรารถนาดี ไม่ตรีจิต ต่อคนรอบข้างหรือลูกน้อง ตลอดจนมีใจที่เป็นกลาง เสมอต้นเสมอปลายในการบริหารงาน เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พุดจาไพเราะ ไม่ข่มเหงผู้อื่นในองค์กร และประกอบอาชีพที่สุจริตถูกต้องทั้งกฎหมายและศีลธรรม เมื่อวิเคราะห์ถึงการบริหารชุมชนเมือง ผู้บริหารต้องนึกถึงปากท้อง การกิน การอยู่ ปัจจัยการดำรงตนของประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ปกครอง

การมีส่วนร่วมกับการบริหารชุมชนเมือง

การบริหารชุมชนเมืองให้ได้ผลสำเร็จนั้นต้องมีเครือข่ายที่คอยช่วยเหลือ ซึ่งไม่สามารถทำกิจกรรมบางกิจกรรมตามลำพังได้ ต้องใช้การบูรณาการเข้ากับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ โดยยึดหลัก ความร่วมมือ (Co-operation) การประสานงาน (Co-ordination) และความสอดคล้อง (Consistency)¹⁰ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความร่วมมือ (Co-operation) เป็นความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานความร่วมมือจะเป็นการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็น “เจ้าของหรือเจ้าภาพ” งานหรือกิจกรรมต่างๆ นั้นแล้วขอให้ฝ่ายอื่นเข้ามาร่วมมีลักษณะเกิดขึ้นเป็นครั้งๆ ไป ไม่มุ่งความต่อเนื่อง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมกิจกรรม แต่มุ่งจะให้กิจกรรมนั้นแล้วเสร็จตามความต้องการของฝ่ายเจ้าของงาน ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือด้วยความสมัครใจ แม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรงอาจจะทำเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้หรือให้ความร่วมมือทำบางเรื่องบางเวลา

2. การประสานงาน (Co-ordination) องค์กรหรือหน่วยงานการผลิตโดยทั่วไป จะมีการแบ่งงานออกเป็นหน่วยงานย่อยตามลักษณะของงานการประสานงาน (Co-ordination) หมายถึง การจัดให้บุคคลในองค์กรทำงานสัมพันธ์และสอดคล้องกัน โดยตระหนักถึงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบเป้าหมาย และมาตรฐานการปฏิบัติงานของโครงการ

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการประสานงาน คือ

- 1) เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีแก่พนักงานและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- 2) เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรสำเร็จตามเป้าหมาย
- 3) เพื่อให้งานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
- 4) ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

การบริหารงานจำเป็นต้องจัดให้มีการประสานงานระหว่างนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์กรให้สอดคล้องง่ายต่อการปฏิบัติ โดยจัดให้มีการประสานงานที่ครบวงจรกล่าวคือ การประสานงานที่ดีจะต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนที่ดี กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตาม

¹⁰ อ้างอิงแล้ว, แบบจำลองการบริหารเชิงพุทธบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ดุษฎีนิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, หน้า 6.

กำหนดเวลา และสถานที่ ตลอดจนผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ความสะดวกแก่ทุกฝ่าย ในการติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับการบริการของการผลิต การประสานงานมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1) ประสานงานจะต้องปฏิบัติตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ขององค์การให้สอดคล้องกัน
2) ประสานงานควรจัดให้เป็นระบบทั้งการประสานงานจากบนลงล่าง (Down Word) และจากล่างสู่บน (Up Word) ตลอดจนการประสานงานในระดับเดียวกันเพื่อประสานความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในองค์การ

3) กระตุ้นให้สมาชิกในองค์การมีความเต็มใจในการที่จะประสานงาน และร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ดำเนินงานขององค์การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

4) กำหนดตัวเครื่องมือการสื่อสาร วัน เวลา และสถานที่ โดยยึดหลักการว่า การติดต่อประสานงาน ที่ดีช่วยให้ปฏิบัติงานต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น

จะเห็นได้ว่า การประสานงานมิได้เป็นเพียงแต่จะจัดให้มีการประสานงานเท่านั้น หากแต่ต้องให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจจึงเห็นได้ชัดเจนว่า ข้อตกลงที่สำคัญของการประสานงาน ก็คือความร่วมมือ (Co-operating) ในการปฏิบัติงานเพื่อจะช่วยให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ

3. ความสอดคล้อง (Consistency) ความสอดคล้องเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะหากการผลักดันวัฒนธรรมขาดความสม่ำเสมอ วัฒนธรรมก็จะไม่เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในองค์การซึ่งเป็นพฤติกรรมให้ทุกคนปฏิบัติร่วมกัน และสอดคล้องไปในทางเดียวกัน และต้องมีข้อตกลงร่วมกัน (Agreement) ที่ทุกคนเข้าใจตรงกันและก็ต้องยึดตรงนั้นไว้ในกระบวนการทำงานต่างๆ องค์การต้องสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันในประเด็นสำคัญๆ ได้แก่ หากไม่มีข้อตกลงร่วมกันเวลาทำงานก็จะเกิดความวุ่นวายและไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

การบริหารชุมชนเมืองการมีส่วนร่วมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก การมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชน องค์การ หรือสังคมนั้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านต่างๆ คือการให้และการรับรู้ของข้อมูลข่าวสาร ให้ความเห็นหรือข้อเสนอแนะร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมการปฏิบัติตามโครงการ การติดตามและประเมินผลตามนโยบายและแผน กล่าวได้ว่า เป็นการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ระดับเบื้องต้น ระดับกลาง และระดับสูง เพื่อสร้างโอกาสให้ทุกคนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาความร่วมมือ ร่วมใจ การประสานงาน ความรับผิดชอบ ความร่วมมือร่วมใจ รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้น

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทไว้ว่ามี 3 มิติ (Dimensions) และ 2 บริบท (Context) ทั้งนี้ ในมิติของการมีส่วนร่วม ได้แก่

มิติที่ 1 การมีส่วนร่วมอะไร (What) แบ่งเป็น 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียวยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย เช่น ในการจัดองค์กร การกำหนดกิจกรรม การพัฒนา เป็นต้น และการตัดสินใจอย่างมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผล สำหรับบริบทของการมีส่วนร่วม

นั้นหมายถึง ลักษณะของโครงการโดยพิจารณาจากลักษณะของสิ่งนำเข้าประโยชน์ที่ได้รับ และรูปแบบที่ต้องกำหนด รวมทั้งสภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการ เช่น ปัจจัยทางประวัติศาสตร์ ปัจจัยทางด้านกายภาพ ธรรมชาติ และปัจจัยทางสังคม ดังแผนภาพวงจรของการมีส่วนร่วมของประชาชน

มิติที่ 2 มีส่วนร่วมกับใคร (Who, Whom) ได้แก่ การพิจารณาองค์ประกอบของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชาวบ้านในแต่ละขั้นตอน เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และองค์กรที่ให้ทุน ทั้งนี้ ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจของผู้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่อง เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระดับชั้นในสังคม ระยะเวลาอยู่อาศัย การถือครองที่ดิน เป็นต้น

มิติที่ 3 มีส่วนร่วมอย่างไร (How) แบ่งเป็น 1) ลักษณะของการมีส่วนร่วมเช่นความเต็มใจเข้าร่วม การได้รับรางวัลตอบแทนหรือการถูกบังคับให้เข้าร่วม 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมเช่นการเข้าร่วมโดยตรงหรือผ่านองค์กรชุมชน 3) ขนาดของการมีส่วนร่วม เช่น ความถี่ และระยะเวลาในการเข้าร่วม 4) ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นการเสริมพลังหรืออำนาจขององค์กร หรือเป็นการปฏิสัมพันธ์ธรรมดาเท่านั้น¹¹

พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อกันหรือปฏิสัมพันธ์ในสังคมนั้นไม่ว่าในระดับบุคคลหรือระดับกลุ่มเราจะเห็นว่ามียุ 5 รูปแบบใหญ่ๆ คือ ความร่วมมือการแข่งขัน ความขัดแย้ง การประนีประนอม และกลืนกลาย ซึ่งทั้ง 5 รูปแบบนี้อาจเกิดจากความสัมพันธ์โดยตรงหรือโดยอ้อมในการมีส่วนร่วมของประชาชน¹² ฉะนั้นการที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชนเพื่อทุกๆ คน ได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพล และจัดเป็นกระจายอำนาจต่อการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของประชาชนในกระบวนการทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบท ทั้งนี้ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจจนถึงปัจจุบันได้มีความพยายามเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top-Down) มาเป็นจากระดับล่างขึ้นบน (Bottom-Up) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Oakley ได้กล่าวว่า แนวทางจากระดับล่างขึ้นบนนี้เกี่ยวข้องกับอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing Ingredient)¹³ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในความหมายของการบริหารจัดการจะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการตัดสินใจนั้น คือการมีส่วนร่วมนั้นๆ ได้นำไปสู่การตัดสินใจใดๆ อย่างมีคุณค่า และอย่างชอบธรรมหรือไม่ ซึ่งภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า (Meaningfull Participation) คือ การมีส่วนร่วมนั้นๆ ทำขึ้นหรือวางระบบขึ้นไม่ใช่เพียงเพื่อได้จะทำให้มีแล้วเท่านั้น แต่การมีส่วนร่วมนั้นๆ ได้นำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจ หากสมเหตุสมผลต้องมีความชอบธรรมก็นำไปปฏิบัติหากผู้มีอำนาจคิดว่าไม่เหมาะสมก็ต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรม (Legitimacy) ในการตัดสินใจนั้นๆ ที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ ซึ่งอาจจะขัดกับผลของการมีส่วนร่วม¹⁴

¹¹ Norman Uphoff, อ้างใน มนตรี กรรพุมมาลย์, ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย, (เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556), หน้า 61.

¹² จ่านอง อติวัฒน์สิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540), หน้า 18.

¹³ Oakley, P., **Approaches to Participation in Rural Development**, (Geneva: Internation Office, 1984), p.17.

¹⁴ สันธยา พลศรี, **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, 2545), หน้า 136.

แต่ถึงอย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของ Reader William W.¹⁵ ได้มีความพยายามอย่างมากที่จะอธิบายถึงปัจจัยหรือสาเหตุที่มีผลต่อการกระทำทางสังคม และการตัดสินใจบนพื้นฐานของประชาธิปไตยในรูปแบบเฉพาะของสังคม ได้แก่

1. สถานการณ์การกระทำของสังคมจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งแต่ละคนก็มีเหตุผลในการตัดสินใจในการกระทำ

2. บุคคลหรือองค์การ จะต้องตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผลซึ่งตัดสินใจเองได้ว่ามันสอดคล้องหรือตรงปัญหาและสถานการณ์นั้นๆ

3. เหตุผลบางประการอาจสนับสนุนการตัดสินใจและเหตุผลบางประการอาจต่อต้านการตัดสินใจ

4. เหตุผลนั้นการตัดสินใจให้น้ำหนักแตกต่างกันการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

5. เหตุผลในการตัดสินใจนั้นมีใช้มาจากเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง

6. การตัดสินใจของกลุ่มเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์นั้นๆ จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในทุกโอกาส

7. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคมนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลง

8. สำหรับกรณีเฉพาะอย่างภายใต้การกระทำทางสังคมจะมีบ่อยครั้งที่ทางเลือก 2 หรือ 3 เพื่อที่จะต้องสนองต่อสถานการณ์นั้นๆ

9. ผู้กระทำและผู้ตัดสินใจอาจเลือกทางใดทางหนึ่ง

10. เหตุที่ตัดสินใจสามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกต้องแล้ว

จากเหตุผลและปัจจัยทั้ง 10 ประการย่อมทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกและความต้องการเป็นเจ้าของร่วมกันมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการตัดสินใจในการมีกิจกรรมร่วมกันสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้ด้วยตนเอง รวมทั้งพลังความเข้มแข็งให้กับชุมชน การมีส่วนร่วม เช่น การมีส่วนร่วมเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ และแผนงาน (Implementation) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุมและประเมินโครงการ และพัฒนา (Evaluation) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา (Benefit) การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนควรที่จะเป็นในรูปแบบของกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปอย่างน้อย 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากข้อความข้างต้น การมีส่วนร่วมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงาน แน่นอนว่าไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรไหน ทำงานด้วยตนเองโดยไม่พึ่งพาเครือข่าย เนื่องจาก การมีส่วนร่วมเป็นศาสตร์และศิลป์ที่

¹⁵ Reeder William W, **Some Aspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State Cornell University**, (Unpublished: Dissertation, 1974), p. 39-50.

ผู้บริหารพึงมี ทั้งด้านจิตใจและอารมณ์เพื่อเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมของสังคมตั้งแต่กระบวนการของการรับรู้ข่าวสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล แสดงความคิดเห็น แสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนถึงการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และรับรู้ เรียนรู้ร่วมกัน

บทสรุป

การบริหารชุมชนเมืองบนฐานของหลักพุทธบูรณาการนั้น ในบทความนี้จะมุ่งไปถึงการนำเอาหลักธรรมต่างๆ เช่น หลักพรหมวิหาร 4 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ 4 และหลักอภิธานิยธรรม 7 นำมาเป็นฐานในการบริหารงานซึ่งแต่ละหลักธรรมจะอธิบายความหมายที่แตกต่างกันออกไปและใช้กับบุคคลประเภทไหน และสถานการณ์แบบไหน และจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวอย่างไรเมื่อต้องบริหาร

หลักพรหมวิหาร 4 จะอธิบายถึงตัวผู้บริหารว่าต้องมีความเมตตา ปราบปรามให้ผู้ร่วมงานหรือคนในองค์กร หรือคนรอบข้างได้รับความสุข มีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ และยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และต้องวางตัวเป็นกลางเมื่อเกิดปัญหา ดังนั้นผู้บริหารควรยึดหลักธรรมเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหารและคนในองค์กร และหลักธรรมพรหมวิหาร 4 นี้ผู้บริหารควรยึดปฏิบัติในการครองตน

หลักสังคหวัตถุ 4 จะอธิบายถึงการบริหารงานขององค์กรซึ่งจะเสริมช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานกับประชาชนในชุมชนเมืองที่อยู่ในความดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความราบรื่น และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตามความต้องการของประชาชน และส่งเสริมให้ชุมชนเมืองเกิดความเข้าใจและประชาชนเข้ามามีบทบาทช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน

หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถประโยชน์ 4 เป็นที่เกี่ยวกับการอยู่ดีมีสุขของคนรอบข้างของผู้บริหาร ซึ่งเกี่ยวกับปากท้อง การกิน การอยู่ ปัจจัยการดำรงของคน ถ้าบ้านเมืองมีเศรษฐกิจที่ดี คนในชุมชนก็จะประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนกัน และเศรษฐกิจของชาติก็จะดีขึ้น ส่งผลต่อการบริหารชุมชนเมืองเป็นไปด้วยความราบรื่น

หลักอภิธานิยธรรม 7 เป็นธรรมสำหรับผู้บริหารหรือนักปกครองที่มีอำนาจในการปกครองหมู่คณะบริหารกิจการในหมู่คณะหรือชุมชน ผู้ปกครองหรือผู้บริหารได้ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยกล่าวได้ว่า การบริหารตน เป็นหลักการที่ว่าด้วยผู้บริหารที่ดี ต้องสามารถบริหารควบคุมตนเองให้ดีเสียก่อน จึงจะสามารถบริหารคนอื่นได้ดี โดยใช้พรหมวิหาร และหลักที่จะทำมีดอรรถประโยชน์ การบริหารคน เมื่อผู้บริหารสามารถบริหารตนได้ดีแล้ว ก็จะพัฒนาไปสู่การบริหารบุคคล หรือผู้ได้บังคับบัญชา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ และการบริหารงาน คนกับงานเป็นสิ่งที่คู่กัน ถ้านักบริหารสามารถจัดการกับตนเองคนได้ดีก็จะนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารงานอย่างแน่นอน หลักธรรมสำคัญที่ผู้บริหารหรือผู้ที่เตรียมตัวเพื่อเป็นผู้บริหารคือหลักธรรม

จากจากที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องมีหลักธรรมในการบริหารแล้ว การมีส่วนร่วมก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารชุมชนเมืองเนื่องจากการพัฒนาชุมชนเมืองไม่สามารถดำเนินการด้วยองค์กรเดียวได้ จึงต้องมีหน่วยงานที่เป็นเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการบริหารชุมชนเมือง ตั้งแต่ การมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วม

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562)

ในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- จำนง อติวัฒนสิทธิ์, สังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540
- ณัฐนรี ศรีทอง, การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์, 2552
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2528
- พระราชวรมณี (ประยูร ปยุตโต), คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529
- มนตรี กรรพุมมลาย, ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่, รายงานการวิจัย, (เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2556), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553
- วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์, แบบจำลองการบริหารเชิงพุทธบูรณาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ดุษฎีนิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557
- สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2545
- สรเรณีย์ วงศ์ช่อม, การวางแผนพัฒนาประเทศ, พิมพ์ครั้งที่ 1 นนทบุรี : บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่งจำกัด, 2554
- Oakley, P, **Approaches to Participation in Rural Development**, Geneva: Internation Office, 1984
- Reeder William W, **Some Asspects of the Informal Social Participation of Form Families in New York State Cornell University**, Unpublished: Dissertation, 1974